

Tilburg University

Goodwill bij deelnemingen

Blommaert, J.M.J.

Published in:
Tijdschrift voor het Economisch Onderwijs

Publication date:
1996

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Blommaert, J. M. J. (1996). Goodwill bij deelnemingen. *Tijdschrift voor het Economisch Onderwijs*, 96, 74-76.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Goodwill bij deelnemingen

In een voorgaand artikel in dit tijdschrift (nummer 2 jaargang '96) is aandacht besteed aan de manier waarop deelnemingen in de gepubliceerde jaarrekening kunnen worden verwerkt. Daarbij is naar voren gekomen dat in de regel moet worden gewaardeerd tegen de netto-vermogenswaarde. Deelnemingen worden dikwijls verkregen door fusie of overname en in de regel wordt daarbij aanzienlijk meer betaald dan de netto-vermogenswaarde. Er is dan sprake van goodwill. In deze bijdrage wordt ingegaan op de verschillende manieren voor het bepalen van het bedrag van de goodwill bij deelnemingen en de wijze waarop deze goodwill in de gepubliceerde jaarrekening kan worden verwerkt.

J. Blommaert*

Bepaling van het bedrag van de goodwill

Goodwill wordt wel aangeduid als de waarde die voortvloeit uit de 'favorable attitudes towards the firm'. Daaronder valt met name de goede naam die de onderneming bij haar afnemers heeft weten op te bouwen door reclame en service. Maar ook bijvoorbeeld bijzondere kwaliteiten van het management, een buitengewone expertise en een gunstige vestigingsplaats kunnen tot de goodwill worden gerekend. Door dergelijke positieve eigenschappen is een onderneming in staat in de toekomst meer winst te realiseren dan noodzakelijk is voor een normaal rendement over het eigen vermogen. Goodwill kan dan ook worden omschreven als de contante waarde van de toekomstige overwinsten.

Er moet een onderscheid worden gemaakt tussen zelf gevormde goodwill en gekochte goodwill. Zelf gevormde goodwill wordt over het algemeen niet in de jaarrekening opgenomen. Voor activering in de jaarrekening komt over het algemeen alleen de goodwill in aanmerking die van derden tegen betaling is verkregen.

Gekochte goodwill doet zich veelal voor bij een fusie of overname en wordt dan geacht gelijk te zijn aan het verschil tussen de verkrijgingsprijs en de netto-vermogenswaarde van het verkregen belang. De verkrijgingsprijs is niet altijd gemakkelijk te bepalen, vooral als de tegenprestatie geheel of gedeeltelijk in aandelen gebeurt. Bepaling van de netto-vermogenswaarde is echter in veel gevallen nog moeilijker. Voor de netto-vermogenswaarde moet men immers de waarde van de activa en schulden (inclusief de voorzieningen) vaststellen. Deze waarde hoeft niet gelijk te zijn aan de waarde zoals die uit de balans van de overgenomen onderneming blijkt. Het is mogelijk dat voor de bepaling van de goodwill de waardering van de activa en passiva van de overgenomen deelneming wordt aangepast aan het waarderings-systeem van de deelnemende

onderneming. Denkbaar is ook dat de waarde van de activa en passiva wordt aangepast aan de marktwaarde, zodat de waarde van de goodwill op basis van 'fair value' wordt vastgesteld.

Voor het berekenen van goodwill op basis van fair value is een aantal rekenregels ontwikkeld. In grote lijnen komen deze hierop neer:

1. Bepaal het verschil tussen de kostprijs van het verkregen belang en de netto-vermogenswaarde.
2. Bepaal de marktwaarde van vlottende activa, effecten, en verplichtingen van de verkregen onderneming. Vaak is de marktwaarde van deze posten relatief objectief vast te stellen en daarom dient in eerste instantie zoveel mogelijk van het onder 1 berekende verschil hieraan toegerekend te worden.
3. De rest van het verschil moet worden toegerekend aan de marktwaarde van de vaste activa. Als het restant onvoldoende is om de activa op de marktwaarde te brengen, dan wordt het verschil naar evenredigheid over de vaste activa verdeeld.
4. Kan een deel van het verschil niet worden toegerekend aan de verschillende identificeerbare activa, dan wordt het restant als goodwill op de balans geactiveerd.

Voorbeeld

A neemt alle aandelen van D over voor een bedrag van 2.700. De (sterk vereenvoudigde) balans van D vlak voor de overname vertoont het volgende beeld:

Balans D voor overname			
Gebouwen	1.200	Eigen vermogen	2.200
Machines	900	Schulden	500
Voorraden	600		
	-----		-----
	2.700		2.700

De marktwaarde van de voorraden is 750 en van de gebouwen en machines respectievelijk 1.400 en 950.

Er is sprake van een verschil van $(2.700 - 2.200 =) 500$ (regel 1). Van dit verschil wordt eerst een deel toegerekend aan de voorraden (regel 2). Er resteert dan $(500 - 150 =) 350$. Hiervan kan aan de gebouwen en machines 200 en 50 worden toegekend (regel 3) zodat $(350 - 200 - 50 =) 100$ als aparte post 'Goodwill' in de balans wordt opgenomen (regel 4).

Als de verkrijgingsprijs van het verkregen belang lager is dan de netto vermogenswaarde, dan kan het verschil in beginsel op gelijke wijze over de activa worden verdeeld. De marktwaarde van de activa zal dan over het algemeen lager zijn en een eventueel geactiveerde goodwill zal geheel worden afgeboekt. Als het verschil niet kan worden weggewerkt, dan kan het restant als negatieve goodwill worden behandelen. (Zie hierna).

Het is mogelijk de aanpassing van de waardering in de boeken van de verkregen onderneming door te voeren. We spreken dan van *push-down accounting*. Doorgaans wordt dit bezwaarlijk gevonden. Het feit dat er een andere eigenaar is, vindt men onvoldoende reden om de waardering aan te passen.

3. Verwerking van goodwill in de jaarrekening

Voor de verwerking van goodwill bij fusies kan een onderscheid worden gemaakt tussen de pooling-methode en purchase-methode. Bij de *pooling-methode* wordt verondersteld dat twee of meer ondernemingen op voet van gelijkheid een nieuwe onderneming vormen. Deze nieuwe onderneming komt tot stand door aandelenruil van de betrokken ondernemingen. Er vindt bij de pooling-methode geen herwaardering van activa en passiva plaats en daarom is de boekwaarde van de nieuwe onderneming gelijk aan de som van de boekwaarden van de voorheen gescheiden ondernemingen. Daardoor ontstaat er geen goodwill. De verkrijgingsprijs (gebaseerd op de inbreng van de eigen aandelen) wordt geacht gelijk te zijn aan de netto-vermogenswaarde van het verkregen belang.

De *purchase-methode* gaat uit van de veronderstelling dat de ene onderneming de andere onderneming koopt en er geen sprake is van 'op voet van gelijkheid'. Er is dan sprake van een overname (fusie in enge zin). Een van de partijen heeft een overheersende invloed bij het tot stand komen van de transactie. Afrekening kan zowel in de vorm van aandelen als in de vorm van contanten of schuldtitels plaatsvinden. Het verworven belang wordt bij de purchase-methode behandeld als een 'gekocht' actief. Dit betekent dat de marktwaarde van de activa en passiva van de

overgenomen onderneming op het moment van de overname wordt bepaald en een herwaardering plaatsvindt. Op die manier wordt de waarde van de overgenomen onderneming op basis van 'fair value' verkregen. Het verschil tussen de verkrijgingsprijs en de waarde van het verworven belang op basis van 'fair value' wordt als goodwill aangemerkt.

De wijze waarop goodwill in de *vennootschappelijke* jaarrekening wordt verwerkt is afhankelijk van de waardering van de deelneming. Bij de verkrijgingsprijs of de equity-methode wordt de goodwill niet als afzonderlijke post getoond. De goodwill is dan begrepen in het bedrag van de waardering van de deelneming. Alleen bij de netto-vermogenswaarde zal de goodwill apart in de vennootschappelijke balans worden verwerkt.

Bij de verwerking van goodwill moet een onderscheid worden gemaakt tussen positieve goodwill (de verkrijgingsprijs is hoger dan de netto-vermogenswaarde) en negatieve goodwill (de verkrijgingsprijs is lager dan de netto-vermogenswaarde). Positieve goodwill wordt vaak verklaard uit het feit dat de verworven deelneming een meer dan normale rentabiliteit heeft of door bepaalde voordelen ten gevolge van het verkrijgen van het kapitaalbelang (synergie-effect).

Er zijn verschillende manieren om positieve goodwill in de jaarrekening te verwerken:

1. ineens ten laste van de winst- en verliesrekening;
2. ineens ten laste van het eigen vermogen;
3. als afzonderlijke post activeren, gevolgd door periodieke afschrijvingen ten laste van de winst- en verliesrekening.

Indien de goodwill ten laste van het eigen vermogen wordt gebracht, dient dit te gebeuren ten laste van de vrije reserves. Goodwill die wordt geactiveerd, moet worden afgeschreven over de verwachte gebruiksduur. Een afschrijvingstermijn van 5 jaar is gebruikelijk en een langere termijn is wettelijk alleen toegestaan als hiervoor gegronde redenen bestaan en dit in de toelichting wordt vermeld.

Negatieve goodwill wordt wel toegeschreven aan lage winstverwachtingen of een zogenaamde 'lucky buy'. Negatieve goodwill dient in het eigen vermogen te worden opgenomen als onderdeel van de Herwaarderingsreserve. Naar mijn mening is dit een ongelukkige plaats. Een herwaarderingsreserve heeft betrekking op toenamen van de actuele waarde van *aanwezige* activa van de betrokken onderneming. Negatieve goodwill doet zich voor bij verwerving van een *nieuw* verworven actief en mogelijk in een situatie waarin de deelnemende onderneming de verkrijgingsprijs als waarderingsgrondslag aanhoudt.

Slot

Voor de verwerking van goodwill bij deelnemingen bestaan twee methoden. De pooling-methode geeft in vergelijking met de purchase-methode in latere jaren een gunstiger beeld van het behaalde resultaat. Dit komt omdat er bij de pooling-methode geen herwaardering van activa plaatsvindt, zodat de kosten (zoals afschrijvingen en de kosten van verkochte voorraden) relatief laag zijn. Ook is er geen goodwill die ten laste van het resultaat dient te worden afgeschreven. Niet alleen is bij pooling-methode het resultaat hoger, maar tegelijk is ook het vermogen lager. In dubbel opzicht heeft dit, in vergelijking met de purchase-methode, een gunstige invloed op de hoogte van de rentabiliteit van het eigen vermogen. Daarom worden uitgebreide voorwaarden gesteld om 'dirty pooling', dat wil zeggen oneigenlijk gebruik van de pooling-methode, tegen te gaan. In de zevende EG-richtlijn bijvoorbeeld zijn voorwaarden opgenomen voor de omvang van de aandelenruil (minimaal 90% van de aandelen) en het bedrag waarmee in contanten mag worden afgerekend (maximaal 10% van de nominale waarde van de aandelen). In Nederland echter bestaan geen duide-

lijke regels voor toepassing van de pooling-methode. Sommigen zijn van oordeel dat alleen door een beroep te doen op art. 362 lid 4 (men moet afwijken van de wet als dit voor het vereiste inzicht nodig is) pooling mogelijk is. Over het algemeen vindt men daarentegen dat de pooling-methode onder bepaalde omstandigheden is geoorloofd als het gaat om een aandelenruil 'op voet van gelijkheid'. Zo is de pooling-methode onder meer toegepast bij de fusie tussen ABN en AMRO en tussen de NMB en de Postbank.

* J. Blommaert is werkzaam bij de Economische faculteit van de Rijksuniversiteit Limburg te Maastricht. Dit artikel is samengesteld naar aanleiding van een dissertatie-onderzoek naar de functie van de geconsolideerde jaarrekening. Van de dissertatie is een handelseditie verschenen, mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van het publicatiefonds van het VECON. De titel luidt: J.M.J. Blommaert, *Consolideren en informeren, een onderzoek naar de informatieve waarde van de geconsolideerde jaarrekening*, Stenfert Kroese/Educatieve Partners, Houten, ISBN 90 207 2645 5.